

ANGLIŠKŲ DAIKTAVARDINIŲ SKOLINIŲ GRAMATINĖS GIMINĖS PROBLEMA ŠIAURĖS AMERIKOS LIETUVIŲ KALBOJE

L. PAŽŪSIS

1. Įvadinės pastabos

Angliški daiktavardiniai skoliniai apščiai aptinkami Šiaurės Amerikos (JAV ir Kanados) lietuvių kalboje, o jų integracija į lietuvių kalbos morfologinę sistemą kalbų kontaktų tyrinėtoji kelia daug įdomių problemų. Viena jų, būtent – gramatinės giminės problema, yra ypač svarbi ne tik lietuvių kalbotyrai, bet ir bendrajai kalbų kontaktų teorijai, nes čia susiduriama su natūralia tiesioginio skolinimo (be to, dažniausiai šnekos sąlygomis) situacija¹, kai daiktavardis iš kalbos, kurioje gramatinė giminės kategorija neegzistuoja, patenka į kalbą, kuriai ši kategorija kaip tik būdinga.

Anglišių daiktavardinių skolinių giminės determinacijos problematiškumas yra patraukęs ne vieno lingvisto dėmesį. Iš nedidelės A. Seno vokiečių kalba parašytos JAV lietuvių kalbos apybraižos² anglišių daiktavardinių skolinių pavyzdžiai pateko į reikšmingus U. Vainraicho³ ir E. Haugeno⁴ darbus, kurie iki šiol turi įtakos kalbų kontaktų teorijos vystymuisi. Dar ir šiandien nesibaigiančioje polemikoje dėl įvairių giminės determinacijos faktorių vaidmens daiktavardinių skolinių morfologinėje integracijoje argumentų ieškoma ir JAV lietuvių kalboje (pvz., J. Velna⁵). Todėl išskyla reikalas, remiantis pakankamai gausia medžiaga, specialiai patyrinėti anglišių daiktavardinių skolinių gramatinės giminės problemą Šiaurės Amerikos lietuvių kalboje⁶.

2. Lietuvių kalbos daiktavardžio gramatinės giminės požymiai

Dabartinės lietuvių kalbos daiktavardžiui būdinga dviejų gramatinių giminų – vyriškosios ir moteriškosios – opozicija. Giminės skiriamos trijuose kalbos lygmenyse: semantiniame, morfologiniame ir sintaksiniam. Lietuvių kalbos daiktavardžio giminę apskritai galima apibūdinti kaip požymį, nuo kurio pareina vienods iš dviejų su daiktavardžiu derinamų žodžių gramatinės giminės formų parinkimas. Morfologiniame lygmenyje daiktavardžio giminė yra susijusi su jo

¹ Žr. Filipovič R. A contribution to the method of studying anglicisms in European languages. – "Studia Romanica et Anglica Zagrabienia", 1974, No 37, p. 144.

² Senn A. Einiges aus der Sprache der Amerika – Litauer. – "Studi Baltici", 1932, t. 2.

³ Weinreich U. Languages in Contact. Mouton, 1968.

⁴ Haugen E. The Norwegian Language in America. Indiana University Press, 1969.

⁵ Welna J. Gender determiners in American English. – "Studia Anglica Posnaniensia", 1976, t. 7.

⁶ plg. Pažūsis L. Fonetinė ir morfologinė anglišių skolinių integracija Šiaurės Amerikos lietuvių kalboje (kand. disertacija). V., 1970.

linksniavimo paradigomis. Vyrishkosios ir moteriškosios giminės linksniavimo paradigmų opoziciją geriausiai išryškina vienaskaitos naudininko galūnės: *-(i)ui* parodo vyrishkąją, o *-(i)ai / -ei* – moteriškąją giminę. Asmenis reiškiančių daiktavardžių giminė yra grindžiama semantiniu pagrindu, t. y. jų lyčių skirtumu.

Asmenis reiškiantys daiktavardžiai pasitaiko keturių tipų. Pirmajam priklauso daiktavardžiai, kurių giminė sutampa visuose trijuose lygmenyse. Antrojo tipo daiktavardžiai gali turėti abiejų gimininių formas, kaitomas atitinkamai pagal vyrishkosios ir moteriškosios giminės paradigmas (vyrishkosios giminės forma yra semantiškai nemarkiruota, moteriškosios giminės forma – semantiškai markiruota). Trečiąjį tipą sudaro vyrishkosios giminės daiktavardžiai, linksniuojami pagal moteriškosios giminės paradigmas. Vadinamieji bendrosios giminės daiktavardžiai (paprastai pejoratyvinės reikšmės) išsiskiria tuo, kad nepriklausomai nuo linksniavimo paradigmos (dažniausiai moteriškosios) sintaksiniame lygmenyje jie gali turėti ir vienos, ir kitos giminės požymius, nelygu jų referencinė reikšmė.

Pirmiesiems dviem tipams priskirtini ir kai kurių gyvių pavadinimai, jeigu daromas arba žinomas jų lyčių skirtumas. Visų kitų daiktavardžių gramatinę giminę apsprendžia jų linksniavimo paradigma⁷.

3. Asmenis reiškiančių daiktavardinių skolinių giminė

Asmenis reiškiančių daiktavardinių skolinių giminę paprastai lemia semantinis faktorius (pagal J. Velnos klasifikaciją +S₁). Lyties atžvilgiu semantiškai markiruoti anglų kalbos daiktavardžiai, priklausomai nuo jų žymimo asmens lyties, integruojami a) kaip vyrishkosios giminės daiktavardžiai, pvz., *bečleris* „viengungis“ < *bachelor*, *boisas* „berniukas“ < *boy(s)*, *dedis* „tėtis“ < *daddy*, *diūkas* „hercogas“ < *duke*; arba b) kaip moteriškosios giminės daiktavardžiai, pvz., *grenė* „senelė“ < *granny*, *leidė* „ponia, dama“ < *lady*, *nursė* „slaugė, medicinos sesuo“ < *nurse*, t. y. priskiriami I tipui. Formalaus faktoriaus įtakoje vienas kitas daiktavardinis skolinys, pvz., *grenpapa* „senelis“ < *grandpapa*, pritampa prie III asmens reiškiančių daiktavardžių tipo. Giminės svyravimų šiuo atveju nepasitaiko.

Lyties atžvilgiu semantiškai nemarkiruoti daiktavardiniai skoliniai dažniausiai aptinkami kaip vyrishkosios giminės daiktavardžiai, pvz., *bučeris* „mėsininkas“ < < *butcher*, *čyfas* „viršininkas, vadas“ < *chief*, *elektrišinas* „elektrikas“ < *electrician*, *reketierius* „šantažistas“ < *racketeer*, *tymsteris* „sunkvežimio vairuotojas“ < *teamster*, *vačmeikeris* „laikrodininkas“ < *watchmaker*. Vyrishkosios giminės tendenciją šiuo atveju sąlygoja socialinis faktorius (t. y. dominuojanti vyro socialinė pozicija amerikinėje buržuazinėje visuomenėje) ir lietuvių kalbos ypatybės. Tokiems daiktavardiniam skoliniams integruoti lietuvių kalboje yra atviras II tipas, pvz., *frentas* „draugas“ – *frentė* „draugė“ < *friend*, *kukas* „virėjas“ – *kukė* „virėja“ < *cook*, tačiau, kadangi moteriškosios giminės formų poreikis kalboje socialiniu atžvilgiu yra ribotesnis, ši galimybė yra retai realizuojama. Vyrishkosios ir moteriškosios giminės formų poras dar turi ir kai kurie dažniau vartojami sudaiktavardinti anglų kalbos būdvardžiai, pvz., *klamzius* – *klamzė* „keverza“ < *clumsy*, *kreizius* / *kreizis* – *kreizė* „durnius, -ė“ < *crazy*, *leizius* – *leizė* „tinginys, -ė“ <

⁷ pgl. Laigonaitė A. Daiktavardžių giminės ir skaičiaus kategorija. – Kn.: Dabartinė lietuvių kalba. V., 1961, p. 122–148; Lietuvių kalbos gramatika, t. I. V., 1965, p. 164–170; Булыгина Т. В. Морфологическая структура слова в современном литовском литературном языке (в его письменной форме). – В кн.: Морфологическая структура слова в индоевропейских языках. М., 1970, с. 26–34.

< lazy. Moteriškosios giminės atitikmenis senieji išeiviai dažniausiai pasidaro su slaviškos kilmės priesaga *-ka*, pvz., *ašerka* „bilietininkė kine ar teatre“ < *usher*, *dišvašerka* „indų plovėja“ < *dishwasher*, *grinorka* „neseniai atvykusi imigrantė“ < *greenhorn*, *kešerka* „kasininkė“ < *cashier*, *tyčerka* „mokytoja“ < *teacher*. Vyriškosios giminės formos aktualizacijos dažnumui palanki ir ta II tipo asmenis reiškiančių daiktavardžių ypatingybė, kad vyrیشkosios giminės forma gali būti vartojama ir kaip semantiškai nemarkiruota lyties atžvilgiu.

Retos išimtys iliustruoja lyties atžvilgiu semantiškai nemarkiruotų anglišų skolinių linksniavimą pagal moteriškosios giminės paradigmą (paprastai tik vienaskaitos vardininko galūnė *-ė*), tačiau, pvz., skolinys *džiodžė* „teisėjas“ < *judge*, paprastai siejamas su vyrیشkosios lyties asmeniu, iš tikrųjų yra vyrیشkosios giminės (III tipas), o *jenkė* „vietinis Naujosios Anglijos gyventojas, amerikiečio pravardė“ < *Yankee* funkcionuoja kaip bendrosios giminės daiktavardis (IV tipas). Prie pastarojo tipo dėl savo pejoratyvinės reikšmės ir anglų kalbos žodžio galo [-I]⁹ fonetinio panašumo su lietuvių kalbos moteriškosios paradigmos vienaskaitos vardininko galūnė *-ė* pritampa ir tokie skoliniai, kaip *monkė* „pamaiva“ < *monkey*, ir jau minėtų sudaiktavardintų anglų kalbos būdvardžių moteriškosios giminės atitikmenys.

Gyvyus reiškiančių daiktavardinių skolinių randame ne tiek daug, kad būtų galima daryti kokias nors bendresnes išvadas. Mums žinomi pavyzdžiai nediferencijuojami lyties atžvilgiu ir todėl, galima sakyti, klasifikuojami į gimines pagal tuos pačius kriterijus, kaip ir ne asmenis reiškiantys daiktavardiniai skoliniai, pvz., *turkė* „kalakutas“ < *turkey*, *zybra* „zebras“ < *zebra*.

4. Žodžio galo struktūra kaip svarbiausias formalus gramatinės giminės determinantorius

Nors ne asmenis reiškiančių daiktavardžių skirstymas į gimines lietuvių kalboje grindžiamas formaliu (t. y. ne semantiniu) pagrindu, šios rūšies daiktavardinių skolinių giminės determinacija yra ne mažiau problematiška. Remdamiesi A. Seno pastabomis⁸, H. L. Menkenas¹⁰, U. Vainraichas¹¹ ir E. Haugenas¹² vieningai pabrėžia, kad anglišų daiktavardinių skolinių integracijoje lietuvių išeivių kalboje vyrauja aiški vyrیشkosios giminės tendencija. Pagal mūsų skaičiavimus maždaug šeši iš septynių anglišų daiktavardinių skolinių yra vyrیشkosios giminės. Be abejo, vyrیشkosios giminės paradigmų produktyvumas ir šios kategorijos daiktavardžių skaitlingumas buvo palankūs faktoriai šios tendencijos išsilaikimui. Tačiau tokių nelygų skolinių pasiskirstymą į vyrیشkosios ir moteriškosios giminės klases aiškinti vien vyrیشkosios giminės tendencijos postulavimu aiškiai nepakanka.

Tyrinėjant daiktavardinių skolinių integraciją į lietuvių kalbos morfologinę sistemą, visų pirma akys krypta į skolinamo žodžio galo struktūrą¹³. Daugeliu atvejų vaidindama lemiamą vaidmenį skolinių skirstyme į linksniavimo paradigmas, ji kartu yra ir svarbiausias formalus jų gramatinės giminės determinantorius (pagal

⁸ Čia ir toliau vartojami fonetinės transkripcijos ženklai paimti iš Kenyon J. S. and Knott T. A. *A Pronouncing Dictionary of American English*. Springfield, Mass., 1953.

⁹ Senn A. *Op. cit.*

¹⁰ Mencken H. L. *The American Language*. New York, 1947, p. 671.

¹¹ Weinreich U. *Op. cit.*, p. 45.

¹² Haugen E. *Op. cit.*, p. 441.

¹³ plg. Valeckienė A. Kitų kalbų kilmės žodžiai lietuvių kalbos morfologinėje sistemoje. – Kn.: *Lietuvių kalba tarybiniais metais*. V., 1967.

J. Velnos klasifikaciją +F₂). Nesunku pastebėti, kad lietuvių kalbos produktyvių vyriškosios giminės linksniavimo paradigmų vienaskaitos vardininko forma baigiasi priebalsiu (-as, -is/ -ys, -ius), o ta pati moteriškosios giminės linksniavimo paradig-
mų forma – balsiu (-a, -ė). Turint omeny, kad dauguma anglų kalbos daiktavardžių baigiasi priebalsiu ir dažniausiai tampa vyriškosios giminės daiktavardžiais, o tik nedidelę jų dalis baigiasi balsiu ir paprastai tampa moteriškosios giminės daik-
tavardžiais, reikia pripažinti, kad ši formali žodžio galo asociacija sąlygoja vyriš-
kosios ir moteriškosios giminės daiktavardinių skolinių skaitlingumo santykį.

Žinoma, ši prielaida yra priimtina tik kaip apibendrinantis teiginys, nusakantis žodžio galo struktūros kaip svarbiausio formalaus giminės determinatoriaus vaidme-
nį. Jo pagrįstumą patvirtina ir anglišku daiktavardinių skolinių statistika: tik vienas iš penkiolikos besibaigiančių priebalsiu yra moteriškosios giminės ir tik vienas iš penkių besibaigiančių balsiu yra vyriškosios giminės. Vyriškosios giminės traukos poveikis yra akivaizdžiai didesnis, tačiau ne toks didelis, kad paneigtų aptariamo de-
terminatoriaus vaidmenį.

Įrodinėdamas, kad skolinio giminės asociacijos gali būti grindžiamos tik foneti-
niniu pagrindu, E. Haugenas kaip pavyzdį nurodo Šiaurės Amerikos lietuvių kalbą, kur, girdi, „daiktavardžiai, besibaigiantys balsiu (*party* > *pari*), visi yra moteriško-
sios giminės“¹⁴ (tarp kitko, tikroji skolinio forma *parė*). Turima medžiaga rodo, kad šis teiginys gali būti priimtinas tik kaip bendras moteriškosios giminės skolinių tendencijos postulatą, suformuluotas neatsižvelgiant į konkrečias žodžio galo bal-
sio fonomorfolingines savybes. Iš tikrųjų, polinkis į moteriškąją giminę yra būdingas tik daiktavardiniams skolinims, kurie baigiasi balsiais [-e] arba [-i], fonetiškai panašioms į moteriškosios giminės paradigmos vienaskaitos vardininko galūnę -ė, pvz., *burdė* „gimimo diena“ < *birthday, estrė* „peleninė“ < *ashtray, kendė* „saldai-
nis“ < *candy, laiberė* „biblioteka“ < *library, subvė* „metro“ < *subway, susaidė* „draugija“ < *society*, ir kurie baigiasi balsiu [-ə], panašiu į galūnę -a, pvz., *ezma* „astma“ < *asthma, kemera* „kino ar foto aparatas“ < *camera, sapyna* „šaukimas į teismą“ < *subpoena*. Net pastebėtai giminės svyravimo atvejais tokių skolinių mo-
teriškosios giminės forma yra plačiau vartojama, pvz., *kontras* / *kontrė* „šalis, kraš-
tas“ < *country, ambrelas* / *ambrela* „lietsargis“ < *umbrella*. O anglų kalbos daik-
tavardžiai, besibaigiantys balsiu [-o], panašiu į vyriškosios giminės paradigmos vien-
naskaitos kilmininko galūnę -o, pvz., *bangalas* „vieno aukšto namas“ < *bangalov, dypas* „depas“ < *depot, lumbegas* „strėnų gėlimas“ < *lumbago*, ir dvibalsiais [-ai], [-oi] (kurių glaidas identifikuojamas kaip lietuvių kalbos palatalinis priebalsis j), pvz., *džiulajus* „liepos mėnuo“ < *July, Makanojus* „lietuvių išeivių gyvenamoji vieta Pensilvanijos valstijoje“ < *Mahanoy, pajus* „pyragas“ < *pie*, yra vyriškosios giminės.

Pabrėždami, kad iš visų formalių giminės determinatorių skolinamo žodžio galo struktūrai priklauso didžiausias vaidmuo, mes, žinoma, negalime jo absoliutinti. Pavyzdžiai, prieštaraujantys šiuo determinatoriumi grindžiamiems dėsningumams, verčia ieškoti kitų faktorių, kurie galėjo turėti lemiamą įtaką daiktavardinio skoli-
nio giminės determinacijai.

Šiaurės Amerikos lietuvių kalboje nėra akivaizdžių pavyzdžių, rodančių, kad ang-
liškas skolinys perimtų homofoniško lietuvių kalbos daiktavardžio giminę (pagal J. Velnos klasifikaciją +F₂), nes homofonų tikimybė šiose kalbose gana nedidelė.

¹⁴ Haugen E. Op. cit., p. 445.

Gramatinės giminės determinacija, grindžiama panašių priesagų identifikavimu (pagal J. Velnos klasifikaciją + F₃), dažniausiai taip pat menkai patikima. Pavyzdžiui, sunku sutikti su tvirtinimu, kad *pikčėris* „paveikslas, nuotrauka“ yra vyriškosios giminės, nes „anglų kalbos daiktavardžio *picture* kamiengalinis elementas [-ər] buvo asocijuojamas su gimtosios kalbos nomina agentis priesaga *-eris*“¹⁵. Ši priesaga net lietuvių dialektuose yra labai mažo darumo, be to, menkinamosios reikšmės¹⁶, todėl ši priesaginė asociacija nepatikima, tuo labiau, kad ji negali būti grindžiama ir turinio, ir formos atžvilgiu. Aiškinant anglų kalbos daiktavardinių skolinių, kurių gale identifikuojamas elementas *-er*, ryškų polinkį į vyriškosios giminės minkštojo kamiengalio paradigmą (vienaskaitos vardininko galūnė *-ē*), matyt, vertėtų atsižvelgti į daiktavardinių skolinių morfologinės integracijos bendrąsias tendencijas, kurios lietuvių kalboje susiklostė dar prieš emigraciją kitų kalbų skolinių asimiliacijos procese.

Daiktavardinio skolinio gramatinė giminė gali priklausyti ir nuo to, koku keliu jis patenka į kalbą. Pavyzdžiui, anglų kalbos daiktavardžiai su priesagomis *-ation*, *-tion*, *-sion*, paskolinti per rašomąją kalbą, yra analizuojami pagal lietuvių literatūrinei kalbai būdingą modelį ir tampa moteriškosios giminės daiktavardžiais, pvz., *atrakcija* „tai, kas patraukia, vilioja“ < *attraction*, *impresija* „įspūdis“ < *impression*, *investigacija* „tyrimas“ < *investigation*, o tie, kurie atsirado šnekamosios kalbos sąlygomis, yra vyriškosios giminės, pvz., *aplikeišinas* „pareiškimas“ < *application*, *indžionkšinas* „teismo sprendimas“ < *injunction*, *probišinas* „prohibicija“ < *prohibition*.

Taip pat reikia turėti omeny, kad ypač senųjų lietuvių išėvių kalbai galėjo turėti įtakos lenkų kalba, nes XIX amž. pabaigoje JAV lietuviai ir lenkai būrėsi į vienas bendruomenes. Todėl, pavyzdžiui, tokie angliški daiktavardiniai skoliniai, kurie baigiasi priebalsiu, bet linksnuojami pagal moteriškosios giminės kietojo kamiengalio paradigmą (vienaskaitos vardininko galūnė *-a*), galėjo atsirasti per lenkų išėvių kalbą, pvz., plg. *farma* „ūkis“ < *farm*, *gėta* „vartai“ < *gate*, *leika* „ežeras“ < *lake*, *maina* „šachta“ < *mine*, *šapa* „dirbtuvė, įmonė“ < *shop* ir tuos pačius angliškus skolinius JAV lenkų kalboje *farma*, *gejta*, *lejka*, *majna*, *szapa*¹⁷.

5. Semantiniai gramatinės giminės determinatoriai

Semantiniai gramatinės giminės determinatoriai yra sunkiau apčiuopiami, ir, tyrinėjant ne asmenis reiškiančių daiktavardinių skolinių gramatinės giminės problemą, jie palieka tarsi antrame plane arba kartais apskritai išleidžiami iš akių. Daugeliu atvejų galima pripažinti, kad formalūs ir semantiniai giminės determinatoriai veikia vienu darniu kompleksu, tačiau pastarųjų įtaka lieka tiesiogiai neįrodoma. Apie semantinių giminės determinatorių vaidmenį galima kalbėti tik tada, kai jie prieštarauja formalių determinatorių veikimo tendencijoms ir arba lemia daiktavardinio skolinio giminę, arba sukelia giminės svyravimą.

Negalima nesutikti su E. Haugeno teiginiu, kad „vienintelis tikrai patikimas koreliacinis ryšys semantiniame lygmenyje aptinkamas tik tada, kada vienas žodis yra semantiškai siejamas su kitu žodžiu“¹⁸. Tokio tipo semantinio giminės determinatoriaus (pagal J. Velnos klasifikaciją + S₃) galima ieškoti tik tais atvejais, kai skolinys

¹⁵ Haugen E. Op. cit., p. 446. Be to, plg. Welna J. Op. cit., p. 104.

¹⁶ Lietuvių kalbos gramatika, t. I. V., 1965, p. 334.

¹⁷ Žr. Doroszewski W. Język Polski w Stanach Zjednoczonych. Warszawa, 1938.

¹⁸ Haugen E. Op. cit., p. 447. Plg. Welna J. Op. cit., p. 99.

lietuvių kalboje turi semantinę ekvivalentą. Pavyzdžiui, galima būtų tvirtinti, kad *dalė* „lėlė“ < *doll*, *bruma* „šluota“ < *broom*, *fišė* „žuvis“ < *fish*, *maba* „minia“ < *mob*, *staila* / *stailė* „mada“ < *style* (nors baigiasi priebalsiu) yra moteriškosios giminės, nes tai pačiai giminei priklauso ir jų lietuviški sinonimai.

Semantinio ryšio tarp skolinio ir lietuvių kalbos sinonimo įtaka galima aiškinti daugelį giminės svyravimo atvejų. Jie realiai atspindi arba prieštaravimą tarp veikiančių formalių ir semantinių giminės determinatorių, arba prieštaravimą giminės atžvilgiu tarp lietuvių kalbos ekvivalentų, kurie galėjo turėti įtakos skolinio giminės determinacijai. Pavyzdžiui, skolinių *mūnšainas* / *mūnšainė* „slaptai varyta degtinė“ < *moonshine*, *praizas* / *praiza* „dovana“ < *prize* moteriškosios giminės formos atsiradimas galėjo būti grindžiamas semantine asociacija su tos pačios giminės lietuviškais ekvivalentais. Anglų kalbos daiktavardis *house* išeivių kalboje turi abiejų gimių formas *auzas* / *auza*, nes lietuvių kalbos tarmėse randame ir vyriškosios, ir moteriškosios giminės sinonimų *namas*, *gryčia*, *pirkia*, *stuba*, *kontras* / *kontrė* < *country*, nes lietuvių kalboje yra vyriškosios ir moteriškosios giminės sinonimų *kraštas*, *šalis*, *valstybė*. Skolinio giminės svyravimo priežastimi, matyt, gali būti sinonimiško lietuvių kalbos žodžio giminės svyravimas tarmėse, pvz., *taksai* / *taksos* „mokesčiai“ < *tax*, nes *mokesčiai* / *mokestys*.

Lietuvių kalbos sinonimo įtaką skolinio giminės determinacijai kartais paliudija ir patys informantai. Pavyzdžiui, A. Margerio knygoje randame tokį pavyzdį, aiškinantį angliško skolinio *otmylas* / *otmylė* „avižių tyrė“ < *oatmeal* giminės svyravimą: „Vieniems *otmylas*, o man *otmylė*, nes košė yra košė, ne košius“¹⁹.

Vilniaus V. Kapsuko universitetas
Anglų filologijos katedra

Iteikta
1976 m. rugsėjo mėn.

THE PROBLEM OF GRAMMATICAL GENDER OF ENGLISH LOAN NOUNS IN AMERICAN LITHUANIAN

L. PAŽŪSIS

Summary

The aim of the present paper is to review the relative role of various determiners which are at play in gender assignment to loan nouns from American English (i. e. a language void of grammatical gender) after their importation into Lithuanian (i. e. a language having that category) spoken by immigrants in the USA and Canada.

English personal masculine/feminine loan nouns receive Lithuanian genders according to the sex of their designation. The general rule for English dual gender nouns is that they become masculine, unless it is necessary to use the available native feminine gender markers (the necessity of using feminine forms is limited on account of sociolinguistic factors and the peculiarities of the recipient language). Exceptions showing a conflict between morphological and natural gender distinctions are due to the strong impact of formal determiners.

The formal (phonetic) structure of the termination of the loanword plays an exceptionally important role not only in the classification of English inanimate loan nouns with the Lithuanian productive declension types, but also in gender assignment (the feminine is applied approximately to only one noun in seven). The validity of semantic gender determiners increases to a positive degree only when they are in conflict with the formal ones and either operate as decisive determiners or produce vacillation in gender assignment. American Lithuanian can supply a number of English loan nouns which take the gender of their semantic equivalents in the recipient language.

¹⁹ Margeris A. Amerikos lietuviai ir angliškųjų skolinių žodynas. Chicago, 1956, p. 290.